

Jaarverslag over het jaar 2017

Er is een groeiende belangstelling voor de Westlandse geschiedenis. Eind 2017 bedroeg het ledenaantal van het Genootschap 566 leden, een toename van 15 leden vergeleken met 2016. Het Genootschap vindt dat er meer moet gebeuren aan het in stand houden van het cultureel erfgoed. Het Genootschap spreekt daar vooral het College van Burgemeester en Wethouders op aan als ook de Gemeenteraad. Dit gebeurde per brief of met berichten in de pers.

Op zaterdag 16 september heeft de feestelijke presentatie plaats gevonden van het Historisch Jaarboek Westland 2017 in het Sint Lambertuskerkje aan de Heenweg ('s-Gravenzande). Het was het 30^e jaarboek, dus een jubileum. Het eerste exemplaar werd uitgereikt aan mevrouw Riet Vijverberg – Barendse, oud - raadslid en oud - wethouder van de gemeente Naaldwijk.

Een van de schrijvers in het jaarboek, de heer Jaap van Duijn, hield een lezing over de strijd tussen de patriotten en de prinsgezinden in het Westland. Het was een van de eerste keren dat (ontwikkelde) burgers in opstand kwamen tegen de baantjesverdelende elite en adellijke families. Ondanks het regenachtige weer was er toch veel animo de middag bij te wonen, want het kerkje was tot de laatste plaats bezet.

Op woensdag 6 december in de Kastanjehof in Kwintsheul werd ook de Oud-Westlandprijs 2017 uitgereikt aan Marcel IJsselstijn en Yvonne van Mil voor het boek *“Atlas van het Westland”*. *De jury beschouwt het werk “Atlas van het Westland, 10.000 jaar ruimtelijke ontwikkeling” van Yvonne van Mil en Marcel IJsselstijn als zeer professioneel en van zeer hoogstaand niveau. Hoewel de jury op de hoogte is dat het format voor dit boek voor beide schrijvers bekend was en dat er aan dergelijke boeken elders werd meegewerkt die zijn verschenen, blijft de jury van mening dat zij niet om dit boek heen kan en nomineert dit dan ook met volle overtuiging en waardering.*

De andere genomineerden waren Aart van den Berg en Jan den Hoed.

Aart van den Berg werd genomineerd wegens de door hem geschreven 4-mei-voorstelling *“Oorlogsdagboek van Jeane Zwinkels”* (opgevoerd in Theater De Naald 2013). Deze voorstelling werd herschreven voor scholen en geschikt voor leerlingen van groep 7 en 8 van de basisschool.

Jan den Hoed is een van de initiatiefnemers van het project ‘de Westlandkaart’. Deze digitale kaart brengt ons van het verre verleden naar het heden en laat tal van aspecten van het leven in de streek zien in de verschillende tijdperken.

Ledenvergaderingen met lezingen

Dinsdag 14 februari hield Bert van der Valk in de Noviteit te Monster een lezing over Geologie van het Westland en haar kust, Oude landschappen onder de glazen stad. De inleider studeerde kwartairecologie en laaglandgenese aan de Vrije Universiteit te Amsterdam en promoveerde in 1992 op een onderzoek naar de Nederlandse strandwallenkust.

De geologie van het Westland kent tenminste drie oude landschappen waarvan de vorming teruggaat tot meer dan 6000 jaar geleden: een oud getijdenlandschap met lage, al bewoonde strandwallen, het landschap van de pre-romeinse inbraken van de zee in een veenlandschap en het landschap van de huidige kust.

Die eerste twee landschappen zijn nog maar beperkt zichtbaar, je moet echt weten waar je bent. Aan de hand van theorie en praktijk, en aan de hand van een "guided tour" werd de gemeente doorkruist van oud naar jong (in de geologie) en van oost naar west (over de hedendaagse weg).

Kustonderhoud, uitvoering van kustprojecten (Kustversterking, Zandmotor) en het belang van het gebruik van geologische kennis kwamen aan de orde.

In zijn werk houdt Van der Valk zich professioneel bezig met de kustverdediging. De vijand is in dit geval het water. Duinen en strandwallen hebben naast bescherming nog twee andere belangrijke functies: waterwinning en toerisme. "Die waterwinning heeft ervoor gezorgd dat de duinen grotendeels behouden zijn gebleven en niet zijn volgebouwd", zei Van der Valk. "Sinds 1995 zijn wij in Nederland bezig met uitbouw van de duinen door zandaanvoer aan de zeekant. Dat werkt veel beter dan versterking van de duinen door ophoging. Die oplossing is 2 à 3 keer zo duur dan aanvulling van zand op de stranden. Een kuub zand voor de zandmotor kostte slechts € 2,50. Dat zand is 10 kilometer uit de kust op 20 meter diepte opgepompt. In Singapore moeten zij het 100 kilometer verder van 100 meter diep halen. Er zijn weinig landen die zoveel land zo dicht voor de deur hebben liggen. Wij weten niet hoe rijk wij zijn."

Deze avond was tevens onze Jaarvergadering. De jaarstukken van het Genootschap werden onverkort en zonder amendementen aangenomen, met de complimenten aan het bestuur.

De avond werd door circa 130 leden en belangstellenden bezocht.

Woensdag 12 april hield Jacques Moerman een lezing over de Duitse Orde in Maasland (zaal Trefpunt in Maasland).

De Duitse orde werd in 1190 opgericht voor de verzorging van de gewonden tijdens de Derde Kruistocht. In Akko (Israël) stichtte de Duitse orde tijdens de Derde Kruistocht (1189-1192) het hospitaal van St Marie, De Commanderie van Maasland werd een belangrijk steunpunt voor deze orde in de Nederlanden.

Na de kruistocht verplaatste de orde haar activiteiten naar Estland en Letland. De orde had twee standen, de priesters en de strijders. Deze kruisridders waren een mix tussen caritas en geweld en zij hadden het monopolie op de handel in het Oostzeegebied.

In de noordelijke Nederlanden bestonden 15 landcommanderijen waaronder die van Utrecht. Die had weer 12 gewone commanderijen zoals die van Maasland. In de 11e en 12e eeuw lag Maasland dicht bij de Maas maar het dorp kwam later op de huidige plaats te liggen. In 1241 ging het patronaatsrecht van de kerk van Maasland naar de Duitse orde. De kerk van Maasland werd genoemd naar Maria Magdalena.

In de noordelijke Nederlanden bestonden 15 landcommanderijen waaronder die van Utrecht. De landcommanderie van Utrecht had weer 12 gewone commanderijen zoals die van Maasland. In de 11e en 12e eeuw lag Maasland dicht bij de Maas maar het dorp kwam later op de huidige plaats te

liggen. In 1241 ging het patronaatsrecht van de kerk van Maasland naar de Duitse orde. De kerk van Maasland werd genoemd naar Maria Magdalena.

In het tweede deel van de lezing besteedde Moerman aandacht aan het werk van de landmeter Jan Jansz. Potter, die de landerijen van de Duitse Orde in Maasland in 1570 in een fraai kaartboek heeft vastgelegd. Potter studeerde geometrie in Leuven en werd landmeter en notaris in Delft. Een van opdrachtgevers was het Hoogheemraadschap van Delfland. Aanvankelijk werkte Potter ook voor koning Philips II totdat hij in de eerste fase van de Nederlandse opstand koos voor de Reformatie. De lezing werd door circa 120 leden en belangstellenden bezocht.

Dinsdag 10 oktober hield Paul Abels een lezing in de Oude Kerk in Naaldwijk over de 'Reformatie in Delft en Delfland'.

Op 31 oktober van dit jaar is het precies 500 jaar geleden dat Maarten Luther zijn 95 stellingen op de deur van de slotkapel in Wittenberg spijkerde. Binnen tien jaar kozen grote delen van Duitsland voor het protestantisme. In Nederland liep de verandering in het kerkelijk leven anders en langzamer. Abels weet waarover hij spreekt. Hij promoveerde in 1994 op een proefschrift over de reformatie in Delft en Delfland. Daarbij maakte hij gebruik van het uitstekend bewaard gebleven archief van de classis Delfland, waardoor wij veel weten over het begin van het Calvinisme in onze streek. Het archief is bewaard gebleven door de inspanningen van Anneke Jans. Zij was de weduwe van Adriaen Cornelisz Storm van 's-Gravenzande ook wel bekend als Crucius. Deze naam verwijst naar de eerste gereformeerde gemeente onder het kruis, waarvan de leden in ballingschap naar het buitenland vluchten.

Adriaen Cornelisz behoorde tot een voornamelijk Delftse familie, die al vroeg de reformatie omarmde. De zonen uit deze familie studeerden in de gereformeerde bolwerken Heidelberg en Genève. De predikant was niet zozeer theoloog maar een onvermoeibare kerkopbouwer. Als spoedig kreeg het Calvinisme ook voet aan de grond in het Westland. De welgestelde boeren Cors en Pieter Steffenszoon uit Honselersdijk kozen voor de Reformatie evenals Mathijs Jacobszoon uit Naaldwijk. In 1566 is er al een gemeente in Naaldwijk. Drie jaar later moesten de Calvinisten echter vluchten voor de hertog van Alva, die na de Beeldenstorm orde op zaken kwam stellen in de oproerige Nederlanden. Cors Steffenszoon en predikant Wouter Simonsz werden de eerste slachtoffers van de hertog. Zij werden in 1568 geëxecuteerd. Vier jaar later waren de rollen omgekeerd na de inval van de geuzen. De pastoor en kapelaan van Monster werden door de geuzen in een schuur in Den Briel opgehangen. Zij werden later bekend als Martelaren van Gorcum. Op 9 augustus 1572 had in de kerk van Naaldwijk de eerste openbare Calvinistische predicatie plaats. Opmerkelijk is dat de notulen van de kerkenraad in Naaldwijk uit deze vroegste tijd bewaard zijn gebleven. Daardoor heeft de gemeente in Naaldwijk het oudste notulenboek van Nederland.

Opmerkelijk is dat de eerste vijftig jaar van de Reformatie in Naaldwijk vaak een uit Vlaanderen gevluchte predikant aan het roer stond. Van de eerste vijftig jaar na 1572 hadden er 42 een Vlaamse predikant, die in de notulen met idioot werd aangeduid. Dat woord betekende in de 16de eeuw: niet gestudeerd. Intussen maakte de gemeente een bescheiden groei door naar 97 belijdende lidmaten waarvan 63 afkomstig uit Naaldwijk en 23 uit Honselersdijk en de overigen van het platteland. De nieuwe kerk gaf dus niet meer dan 13 procent van de 1300 parochianen toelating tot het avondmaal. Naast de leden telde de kerk echter een grote groep liefhebbers, die geen belijdenis aflegde maar zondags wel regelmatig naar de preek ging luisteren.

De lezing werd door circa 150 leden en belangstellenden bezocht.

De laatste lezing van dit jaar was op woensdag 6 december in de Kastanjehof in Kwintshul en werd gegeven door A (Arnold). P.M.A. Arkesteijn over 'Westlanders van Duitse afkomst'. Tussen 1600 en 1900 trokken jaarlijks tienduizenden Duitsers uit Westfalen naar Nederland als seizoenarbeider. Ze werkten op het platteland van Holland, Friesland en Groningen als hannekemaaiers, hooiers, turfstekers of steenbakkers. De reis ging te voet via vaste wegen en men reisde in groepen. Vaak hadden ze vaste boeren bij wie ze ieder jaar terecht konden.

Ze kwamen af op de hoge lonen die in de Republiek der Verenigde Nederlanden betaald werden. Met het hooi- en maaiwerk kon in een paar maanden genoeg verdiend worden om het schamele jaarinkomen aan te vullen. De Hollandse boeren konden ook niet zonder de Duitse seizoenarbeiders.

Pater Henk Janssen, een oud-lid van de Studiegroep Genealogie Westland reisde regelmatig naar Westfalen om gegevens te verzamelen uit doopboeken enz. De gegevens werden gepubliceerd in het blad van het Centrum voor Streekhistorie. Deze gegevens zijn een beginpunt van deze lezing. Arnold Arkesteijn was leraar economie in het voortgezet onderwijs in Den Haag. Na zijn pensionering ging hij op zoek naar de geschiedenis van zijn familie. Ook de tijd waarin zij leefden en werkten had zijn interesse. Tevens is hij al een aantal jaren voorzitter van de Studiegroep Genealogie Westland, die dit jaar het veertigjarig jubileum viert.

Deze avond werd bezocht door circa 120 leden en belangstellenden.

Excursie en bedrijfsbezoek

Er werd een bezoek gebracht aan een bedrijf met een Westlandse historie. Op 17 en 24 mei werd een bedrijfsbezoek gebracht aan Best Fresh Group (Valstar-Holland). Vanwege de grote belangstelling is het gekomen tot een tweetal bezoeken.

Het bezoek startte met een lezing over de historie van het familiebedrijf door Mart Valstar.

Fa. M. Valstar (het huidige Valstar Holland BV) bestaat al sinds 1928. Uitgebreid werd door de huidige directeur Mart Valstar stilgestaan bij de ontwikkelingen na de oorlog en het ontstaan van de Greenery. Hij is inmiddels de derde generatie in het bedrijf.

In de loop der jaren werden steeds meer bedrijven betrokken bij Valstar en ontstond er een groep van bedrijven die elkaar versterken. In 2008 kreeg deze groep de naam Best Fresh Group. Elk lid van de groep is een onafhankelijk bedrijf met een eigen specialisme.

Na deze uiteenzetting volgde een rondgang door het bedrijf die door de bezoekers als zeer interessant werd ervaren.

De dagexcursie werd gehouden op zaterdag 10 juni naar de Hortus in Leiden.

We kregen een rondleiding in de Hortus met speciale aandacht voor de historie van die bijzondere tuin en werden gewezen op de vele bijzondere planten.

Na de rondleiding liepen we op eigen gelegenheid naar restaurant Het Koetshuis bij de Burght, een wandeling van ruim een kwartier. Daar hebben we de lunch gebruikt en aansluitend de stadswandeling onder leiding van gidsen van het Gilde Leiden gemaakt.

Aan de excursie namen 25 leden deel.

Bestuursvergaderingen

Het bestuur vergaderde zevenmaal, namelijk op 17 januari, 15 maart, 17 mei, 23 mei, 10 augustus, 13 september en 15 november.

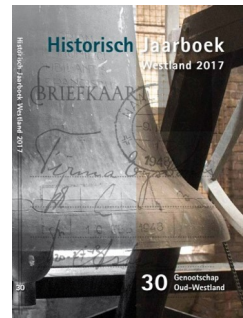
A. Moor, H.I.M. Groenewegen en A. Vermeer werden in de jaarvergadering op dinsdag 14 februari herbenoemd voor een periode van vier jaar. Op 12 april is L. Badoux-Grootscholten benoemd voor een periode van 4 jaar.

De samenstelling van het bestuur is daarmee als volgt:
W. van den Bos Czn, voorzitter, voorzitter@oudwestland.nl
L.M. Valstar, secretaris, secretaris@oudwestland.nl
A. Moor, penningmeester
L. Badoux - Grootsholten
H.I.M. Groenewegen
F. de Klerk, communicatie en pr, info@oudwestland.nl
A. Vermeer, ledenadministratie

Jaarboek en Publicatiecommissie

Op zaterdag 16 september heeft in het Sint Lambertuskerkje aan de Heenweg ('s-Gravenzande) de feestelijke presentatie plaats gevonden van het 30^e jaarboek. 'Historisch Jaarboek Westland 2017'.

De publicatiecommissie bestaat uit G. Gunneweg-van Zeijl en H.I.M. Groenewegen, G.C.L. van Gaalen en L.J.M. van den Ende als voorzitter.



Ledenbestand

In het verslagjaar 2017 nam opnieuw het ledental toe.
Het aantal aanmeldingen bedroeg 35 leden.
Het aantal opzeggingen bedroeg 20 leden.
Op 31 december 2017 hadden we in totaal 566 leden.

We betreuren het overlijden van een tiental leden, te weten:

De heer F.V. Valstar Mzn, Naaldwijk
De heer C.P.M. van Heijningen, Monster
Mevrouw A.M.M. v.d. Sande, De Lier
De heer J. Hofman, Maasdijk
De heer H.C. Moerman 's-Gravenzande
De heer A.J. Vijverberg, 's-Gravenzande
De heer W.J. Kögeler, Naaldwijk (erelid)
De heer M. v.d. Ree, Maassluis
De heer L.C. Wildschut 's-Gravenzande
Mevrouw C.E.W. Dorsman – de Ruijter, Naaldwijk

Leen M. Valstar, secretaris